

Alternatif Ölçme Değerlendirme Araçlarına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlilikleri

Sevilay Karamustafaoğlu^{1,*}, Aysel Çağlak² ve Bahri Meşeci²

¹ Amasya Üniversitesi, Türkiye

² Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Alındı: 24.09.2012 - Düzeltildi: 12.11.2012 - Kabul Edildi: 16.11.2012

Özet

Bu araştırma sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme konusunda yeterliklerini belirlemek ve farklı değişkenler açısından değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Çalışma 2011- 2012 eğitim-öğretim yılında Amasya ili Suluova ilçesi merkez ilköğretim okullarında çalışan 117 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada veriler Okur (2008) tarafından geliştirilen alternatif ölçme değerlendirme araçları öz yeterlilik anketi ile toplanmıştır. Gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme araçlarının geliştirilmesi ve kullanımı hakkındaki görüşlerinin cinsiyete bağlı olarak farklılık gösterdiği, mezun olunan okula ve hizmet yılına göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu bulgular doğrultusunda çalışmanın sonucunda bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Alternatif Ölçme Değerlendirme Araçları, Sınıf Öğretmenleri, Öz Yeterlilik

Giriş

Hızla gelişim gösteren modern bilgi ve teknoloji çağının etkilerini her alanda görmekte olduğumuz bu yüzyılda bu yenilik ve gelişmelere ayak uydurmak bütün ülkelerin ortak amacı olmuştur. Bu amaç doğrultusunda ilerlemek, bilim ve teknolojiyi benimsemiş, hayatın içinde bu yenilikleri kullanan bireyler yetiştirmekle mümkün olacaktır. Bilgi ve teknoloji alanlarında meydana gelen yenilikler eğitim alanında da yeni anlayışların geliştirilmesini ortaya çıkarmıştır. Son yıllarda dünya genelinde ortaya çıkan, öğretim sürecinin çağdaş öğrenme-öğretme yaklaşımları ile yürütülmesine olan gereksinim, ülkemizde de mevcut öğretim programlarının değişimini zorunlu hale getirmiştir (Bayrak & Erden, 2007). Programlardaki bu değişim öğrencinin aktif ve merkezde olduğu öğretim stratejilerinin belirlenmesini ve bu duruma paralel öğrenme ortamlarının düzenlenmesini gerektirmektedir (Gömleksiz & Bulut, 2007).

* Sorumlu Yazar: Tel: 358 2526230, Fax: 358 2526222, E-posta: sevilayt2000@yahoo.com
ISSN: 2146-7811, ©2012

Bu amaçla yapılan Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'na hazırlanan yeni ilköğretim programı köklü bir değişimin ifadesi olmuş ve geliştirilen ilköğretim programında ise yapılandırmacı yaklaşım temel alınmıştır (Anıl & Acar, 2008).

Yapılandırmacı yaklaşımda bireylerin bilgilerini yalnızca kendisinin oluşturabileceği savunulmaktadır. Driscoll (1994)'e göre yapılandırmacı yaklaşımda birey deneyimlerini anlamlandırarak bilgiyi oluşturur. Yapılandırmacı yaklaşımın temele alındığı yeni programda öğrencilerin bireysel farklılıklarının olduğu, her bireyin bilgiyi kendine göre anlamlandırıldığı ifade edilmiş ve uygulama da sarmallık ilkesi esas alınmıştır (Yetkin & Daşcan, 2006).

Yapılandırmacı yaklaşımın temel alındığı programlarda, bilginin öğrenci tarafından yapılandırıldığı kabul edilmektedir. Bu yaklaşımın bir gereği olarak öğretmen merkezli bir öğretimden uzaklaşarak, öğrenci merkezli öğretim yöntemi benimsenmektedir. Öğretim programlarındaki bu değişiklik derslerin içeriğinde, öğretim yöntemlerinde, araç gereçlerle ölçme ve değerlendirme yöntemlerinde de değişikliklere neden olmuştur (Gelbal & Kelecioğlu, 2007). Yapılandırmacı yaklaşımın etkisi sonucu ürüne bağlı geleneksel ölçme ve değerlendirmenin yerini sürece bağlı değerlendirme almıştır.

Sürece bağlı değerlendirme yapmak amacıyla alternatif ölçme değerlendirme araçları eğitim sistemimizde yerini almıştır. Alternatif değerlendirme ise eğitimin değerlendirme boyutunun test maddelerine verilen yanıtta daha fazla anlam taşıdığını ifade etmektedir. Alternatif değerlendirme öğrencilere yalnız not vermek değil öğrencilerin ilerleme aşamalarını ve eksikliklerini gösteren bir süreç olarak düşünülmektedir (Eren-Yavuz, 2005).

Bahar (2001) alternatif ölçme değerlendirmeyi 'çoktan seçmeli testler de dâhil geleneksel değerlendirme dışında kalan tüm değerlendirmeleri kapsamaktadır' şeklinde ifade etmiştir. Ürünün yanında süreci de değerlendirdiği için öğrenci merkezlidir (Yıldız & Uyanık, 2004). Yapılandırmacı ölçme ve değerlendirmede amaç öğrenciye öğrenme durumu ile ilgili sayısal bir değer vermek değil öğrencilerin öğrenmelerine katkı sağlamaktır (Yayla, 2011). Bu bağlamda alternatif ölçme değerlendirme araçları ürünün yanında süreci de değerlendiren, öğrencilere not vermek dışında öğrenmelerine katkı sağlayan ilerleme aşamalarını ve eksikleri hakkında öğrenciye bilgi veren öğrenci merkezli yaklaşımları kapsar.

Mumme (1990) geleneksel ölçme ve değerlendirme araçları ile öğrencinin bilgisinin sınırlı bir zaman diliminde ölçülmeye çalışıldığını, Ryan (1998)'da bu tür ölçme araçlarının basit düzeydeki bilgi ve becerileri ölçtüğünü dile getirmişlerdir. Yeni programda bu tür sorunları ortadan kaldırmak amacıyla yapılandırmacı ölçme değerlendirme yöntemleri eğitim öğretim sistemimize alınmıştır.

Bireysel farklılıkları dikkate alan yeni programda ölçme değerlendirmenin öğrencilerin bilgi becerileri ve tutumlarını gösterebilmeleri için çoklu değerlendirme yapılması gerektiği ifade edilmektedir. Bu bağlamda çoktan seçmeli, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu sınavların yanında gözlem, rubrikler, öz değerlendirme ölçekleri, performans ödevleri, portfolyolar, yapılandırılmış grid, dallanmış ağaç, gösteri vb süreci ölçen ölçme araçlarının da kullanılmasının gerekliliği ifade edilmektedir (MEB, 2005; Özsevgeç & Karamustafaoğlu, 2010). Ölçme değerlendirmede verim alabilmek için öğrenciyi sürecin bir parçası yaparak, çok yönlü ölçme araçlarıyla ölçüm yapmak gerekmektedir. Dolayısıyla yapılandırmacı ölçme değerlendirme yaklaşımlarında amaç ölçülecek davranışı en uygun ölçme aracıyla ölçmek ve öğrenme eksikliklerini belirleyerek bu eksikliklerin giderilmesinde öğretmene yol göstermektir.

Yeni geliştirilen ders programlarının ve programlarla beraber uygulamaya gelen değerlendirme yaklaşımlarının öğretmenler tarafından kullanma düzeyi programın başarısını etkileyen faktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla öğretmenlerin geleneksel değerlendirme yaklaşımlarının yanında yapılandırmacı ölçme değerlendirme araçlarını da uygulama konusunda yeterlilik sahibi olması gerekir. Öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme yaklaşımları konusunda yeterliliklerinin olmasının hem programın başarısına

hem de öğrencinin başarısına katkı sağlayacağını belirtilmektedir (Kutlu, 2007). Yapılandırmacı ölçme ve değerlendirme araçlarının amacına ulaşması öğretmenler tarafından bu yaklaşımın benimsenmesi ve etkili şekilde uygulanmasına bağlıdır. Lock ve Munby (2000) mevcut uygulamaları değiştirmeyi oldukça güç olarak nitelendirilmektedirler. Yeni programların uygulamaya konulmasıyla birlikte, bu programların değerlendirilmesine yönelik birçok araştırmanın yürütüldüğü görülmektedir. Bu araştırmaların önemli bir bölümü öğretmenlerin her ne kadar yapılandırmacı ölçme-değerlendirme araçlarının işlevselliğini kabul etseler de uygulamada bazı sorunlar yaşadıklarını ve pratikte geleneksel ölçme-değerlendirme yaklaşımının etkisi altında olduklarını ortaya koymaktadır (Aydın, 2005; Erdal, 2007; Çalık, 2007; Orbeyi, 2007; Çakır & Çimer, 2007; Gömleksiz & Bulut, 2007; TTKB, 2007; Sağlam-Arslan, Avcı & İyibil, 2008). Bu durumun açıklayıcıları arasında öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarını ve onların uygulamada kullanımı hakkında yeterli bilgi ve beceriye sahip olmamaları, yapılandırmacı yaklaşımı ve yeni öğretim programlarını yeterince tanımamaları (Yaşar, Gültekin, Türkkan, Yıldız & Girmen, 2005; Temiz, 2005), yüksek öğrenimleri sırasında bu yöntemler hakkında yeterli bilgi alamamış olmaları (Erdemir, 2007; Sağlam-Arslan vd. 2008), öğretmenlerin bu tür değerlendirmeleri zaman alıcı olarak görmeleri (Acat & Demir, 2007; Gelbal & Kelecioğlu, 2007; Gömleksiz & Bulut, 2007), mevcut alt yapının yetersiz olması (araç-gereç eksikliği, sınıfların kalabalık olması, vs.) (Kartallıoğlu, 2005; Korkmaz, 2006; TTKB, 2007) ve öğretmenlerin ölçme-değerlendirmeyle ilgili sahip oldukları kültürün değiştirilememesi (Yılmaz, 2006; Cansız-Aktaş, 2008) gibi farklı nedenler bulunmaktadır. Diğer yandan, bu konu ile ilgili olarak gerçekleştirilen bazı araştırmaların sonucunda, programların uygulanabilirliğini sağlamak amacıyla ölçme ve değerlendirme ile ilgili formların sayısının azaltılması, basite indirgenmesi ve alt yapı ihtiyacının karşılanması gibi önerilerin sunulduğu görülmektedir (Gömleksiz & Bulut, 2007; Karatepe, Yıldırım, Şensoy & Yalçın, 2004). Öğretmenlerin yeni programın gerektirdiği alternatif ölçme değerlendirme araçlarını etkin bir şekilde kullanabilmeleri için gerekli bilgi ve yeterliliğe sahip olmaları gerekmektedir. Ancak literatür incelemesi yapıldığında, alternatif ölçme değerlendirme araçları konusunda öğretmenlerin yeteri kadar bilgiye sahip olmadıkları görülmektedir (Çakan, 2004; Parmaksız & Yanpar, 2006; Anıl & Acar, 2007; Gelbal & Kellecioğlu, 2007; Güneş, 2007; Adanalı, 2008; Çoruhlu, Nas & Çepni, 2009; Gök & Şahin, 2009; Kanatlı, 2008; Okur, 2008; Sağlam-Arslan, Kaymakçı-Devecioğlu & Arslan, 2009; Okur & Azar, 2011; Yayla, 2011). Bu nedenle bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme araçları konusunda öz yeterlilikleri, bu teknikleri kullanma sıklığı ve bu teknikler hakkındaki bilgi düzeyini belirlemektir. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Sınıf öğretmenlerinin yapılandırmacı ölçme değerlendirme araçları konusunda öz yeterlilikleri hangi durumdadır?
2. Sınıf öğretmenlerinin yapılandırmacı ölçme değerlendirme araçlarından yararlanma sıklığı nasıldır?
3. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre, kullandıkları yapılandırmacı ölçme değerlendirme teknikleri konusundaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Sınıf öğretmenlerinin mesleki deneyime göre, kullandıkları yapılandırmacı ölçme değerlendirme teknikleri konusundaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Sınıf öğretmenlerinin eğitim durumlarına göre, kullandıkları alternatif ölçme değerlendirme teknikleri konusundaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada betimsel araştırma yöntemlerinden alan taraması (anket) araştırma modeli kullanılmıştır. Betimlemeli çalışmalar genelde, verilen bir durumu aydınlatmak, standartlar doğrultusunda değerlendirmeler yapmak ve olaylar arasında olası ilişkileri ortaya çıkarmak için yürütülür. Tanımlama araştırmaları, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedef alır (Çepni, 2010). Tanımlama, olayları, nesne ve problemleri anlama ve anlatmada ilk aşamayı oluşturur. Bilimsel etkinlikler olayların betimlenmesiyle başlar. Bu sayede onları iyi anlayabilme, gruplayabilme olanağı sağlanır ve aralarındaki ilişkiler saptanmış olur (Karasar, 1996). Asıl amaç incelenen durumu etraflıca tanımlamak ve açıklamaktır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2011–2012 eğitim-öğretim yılında Amasya ilindeki okullarda görev yapan 66 bayan ve 51 erkek toplam 117 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Örnekleme oluşturan sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre dağılımları

Cinsiyet	F	%
Kadın	66	56,4
Erkek	51	43,6
Toplam	117	100

Araştırmada örnekleme yöntemi olarak “basit rastlantısal (tesadüfi) örnekleme yöntemi” seçilmiştir. Bu yöntemin seçilme gerekçelerini evrendeki her birimin örnekleme seçilmede eşit ve bağımsız olma olasılığının olması (Balcı, 2001), örnekleme giren bireylerin yerine başka bireyleri koymadan örneklemin seçilmesi (Aziz, 2008) ve evrendeki tüm bireylerin eşit seçilme şansına sahip olması (Karasar, 1996) oluşturmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Okur (2008)’de kullanılan anket formu kullanılmıştır. Anketin güvenilirliğini belirlemek amacıyla, anket örneklem grubunda yer almayan 60, dört ve beşinci sınıf öğretmenine uygulanarak bir pilot çalışma yapılmıştır ve Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı .70 olarak hesaplanmıştır. Yapılandırmacı ölçme ve değerlendirme araçlarına ilişkin “öğretmen anketi” nin yapı geçerliliği ve maddelerin faktör yapısını tespit etmek amacıyla faktör analizinde temel bileşenler yöntemi ve Varimax dönüştürmesi uygulanmıştır. Veri toplamada kullanılan anket 4 bölümden oluşmaktadır.

Anketin birinci bölümünde öğretmenlerin cinsiyet, mesleki deneyim ve mezun olunan okul ve ölçme değerlendirme dersi alıp almama ile ilgili 4 tane; ikinci bölümünde öğretmenlerin bu araçlar konusunda kendilerini ne derece yeterli bulduklarına yönelik 13 tane üçlü likert tipi ile bu önerme bulunmaktadır. Anketin üçüncü bölümde bu tekniklerin kullanım sıklığına yönelik 13 tane üçlü likert tipi ve dördüncü bölümde ise öğretmenlerin bu teknikler konusundaki görüşlerine yönelik 32 tane beşli likert tipi soru olmak üzere toplam 62 önerme sorulmuştur.

Katılımcıların anket maddelerine verdikleri yüksek puanlar “alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri ile olumlu algılara sahip olduklarını; düşük puanlar ise tutum düzeylerinin düşük seviyede olduğunu işaret etmektedir. Anketin ikinci bölümünde alt problemlerimizden ‘Sınıf öğretmenlerinin yapılandırmacı ölçme değerlendirme araçları konusunda öz yeterlilikleri hangi durumdadır?’ sorusuna ait bulgular tespit edilmiştir. Bu

bölümdeki 13 adet üçlü likert tipi madde “Yeterli:3”, “Kısmen yeterli:2”, “Yetersiz:1” olarak işaretlemeleri istenmiştir. Bu bölümden alınan cevaplar ile öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme teknikleri konusundaki öz yeterlilikleri belirlenmiştir. Anketin bu kısmından alınacak en düşük puan 14, en yüksek puan ise 42’ dir. Bu bölümde puanların yüksek olması kendilerini “alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri” konusunda yeterli olarak gördükleri kabul edilmiştir.

Anketin üçüncü bölümünde ‘Sınıf öğretmenlerinin yapılandırmacı ölçme değerlendirme araçlarından yararlanma sıklığı nasıldır?’ sorusuna cevap aranmıştır. Üçüncü bölümdeki 13 adet üçlü likert tipi madde “Sıklıkla:3”, “Nadiren:2”, “Hiç:1” olarak puanlanmıştır. Bu bölümden alınan cevaplar ile öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme tekniklerini kullanma sıklığı belirlenmiştir. Bu bölümde alınabilecek en düşük puan 14, en yüksek puan ise 42’dir. Anketin bu bölümünden elde edilen yüksek puanlar, öğretmenlerin “alternatif ölçme ve değerlendirme Teknikeri”ni sık sık kullandıklarını göstermektedir.

Anketin son bölümünde ise sınıf öğretmenlerinden her maddede kendi görüşlerine/algılarına uygun olan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Son bölümündeki 32 adet beşli likert tipi madde “Tamamen katılıyorum:5”, “Katılıyorum:4”, “Kararsızım:3”, “Katılmıyorum:2”, “Tamamen katılmıyorum:1” olarak puanlanmıştır. Anketin bu bölümünden alınacak en düşük puan 32; en yüksek 160 olarak belirlenmiştir. Bu bölümden alınan cevaplar ile öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme teknikleri konusunda görüşleri belirlenmiştir. Anketin son bölümünden alınan cevaplar ile sınıf öğretmenlerinin cinsiyete, mesleki deneyim ve eğitim durumlarına göre alternatif ölçme değerlendirme teknikleri konusundaki görüşleri belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Veri Analizi

Araştırmanın veri toplama aracı olan alternatif ölçme değerlendirme öz yeterlilik anketi araştırmaya katılan 117 sınıf öğretmeni tarafından doldurulmuştur. Anketler aracılığıyla toplanan veriler SPSS 15.0 istatistiksel analiz programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde bağımsız t-testi ve ANOVA testlerinden yararlanılmıştır.

Bulgular

Çalışmada kullanılan ankettin analizinden elde edilen bulgular aşağıda anketin her bir bölümü için ayrı ayrı sunulmuştur.

Anketin 1. bölümünden elde edilen bulgular

Sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları okul türüne göre dağılımı aşağıda Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları okullara göre dağılımı

OKUL	F	%
Eğitim Yüksek Okulu	10	8,5
Eğitim Enstitüsü	8	6,8
Eğitim Fakültesi	93	79,5
Fen- Edebiyat Fakültesi	4	3,4
Diğer	2	1,7
Toplam	117	100,0

Tablo 2’ye göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 93’ü (% 79,5) Eğitim Fakültesinden, 10’u (% 8,5) Eğitim Yüksek Okulundan, 8’i (% 6,8) Eğitim Enstitüsünden, 4’ü (% 3,4) Fen-Edebiyat Fakültesinden, 2’si diğer fakültelerden mezun olmuştur.

Analiz bulgularına göre araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin mesleki deneyime göre dağılımları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Sınıf öğretmenlerinin hizmet sürelerine göre dağılımları

Mesleki Deneyim	F	%
0- 10 yıl	52	44,4
10- 20 yıl	39	33,3
20 yıl ve üzeri	26	22,2
Toplam	117	100,0

Tablo 3’e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 52’si (% 44,4) 0- 10 yıl, 39’u (% 33,3) 10- 20 yıl, 26’sı (% 22,2) 20 yıl ve üzeri mesleki deneyimine sahiptir. Sınıf öğretmenlerinin eğitimleri sürecinde ölçme ve değerlendirme dersi alıp almama durumuna göre dağılımı Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Sınıf öğretmenlerinin ölçme değerlendirme dersi alıp almama durumuna göre dağılımları

Ders alma durumu	F	%
Evet	98	83,8
Hayır	19	16,2
Toplam	117	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 98’i (% 83,8) ölçme değerlendirme dersi ya da kursu almış, 19’u (% 16,2) almadığı belirlenmiştir.

1. ve 2. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme konusunda kendilerini yeterli bulma konusundaki görüşlerinin belirlenmesine yönelik sorulmuş sorulara verilen cevapların analiz bulguları Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme konusunda yeterlilik düzeyleri

Alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri	Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz	
	f	%	f	%	f	%
Performans değerlendirme	77	65,8	39	33,3	1	0,9
Portfolyo	53	45,3	57	48,7	7	6,0
Grup değerlendirmesi	46	39,3	57	48,7	14	12
Yapılandırılmış Grid	24	20,5	55	47,0	38	32,5
Poster	48	41,0	46	39,3	23	19,7
Drama	74	63,2	32	27,4	11	9,4
Kavram Haritası	70	59,8	39	33,3	8	6,8
Dallanmış Ağaç	37	31,6	56	47,9	24	20,5
Kendi Kendini Değerlendirme	67	57,3	39	33,3	11	9,4
Proje	76	65,0	39	33,3	2	1,7
Görüşme	70	59,8	37	31,6	10	8,5
Yazılı Raporlar	63	53,8	46	39,3	8	6,8
Gösteri	70	59,8	41	35,0	6	5,1

Tablo 5’e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin kendilerini en çok yeterli gördüğü teknikler % 65,8 ile performans değerlendirme, % 65 ile proje ve %63,2 ile dramadır.

Kendilerini kısmen yeterli gördükleri teknikler ise % 48,7 ile portfolyo, % 48,7 ile grup değerlendirilmesidir. Kendilerini % 32,5 ile yapılandırılmış grid ve % 20,5 ile dallanmış ağaç tekniklerinde ise yetersiz görmüşlerdir.

Öğretmenlerin ilgili konudaki araç gereçleri kullanma sıklığının belirlenmesine yönelik sorulara verilen cevapların analizinden elde edilen bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme tekniklerini kullanma sıklığı

Alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri	Sıklıkla		Nadiren		Hiç	
	f	%	f	%	f	%
Performans değerlendirme	95	81,2	21	17,9	1	0,9
Portfolyo	50	42,7	58	49,6	9	7,7
Grup değerlendirmesi	29	24,8	67	57,3	21	17,9
Yapılandırılmış Grid	9	7,7	49	41,9	59	50,4
Poster	26	22,2	59	50,4	32	27,4
Drama	57	48,7	53	45,3	7	6,0
Kavram Haritası	59	50,4	46	39,3	12	10,3
Dallanmış Ağaç	25	21,4	57	48,7	35	29,9
Kendi Kendini Değerlendirme	51	43,6	60	51,3	6	5,1
Proje	83	70,9	31	26,5	3	2,6
Görüşme	55	47,0	49	41,9	13	11,1
Yazılı Raporlar	56	47,9	49	41,9	12	10,3
Gösteri	46	39,3	59	50,4	12	10,3

Bu problemin çözümüne yönelik yapılan analiz bulgularına göre öğretmenler alternatif ölçme değerlendirme tekniklerinden % 81,2'si performans değerlendirme, % 70,9'u proje ve % 50,4'ü kavram haritalarını sıklıkla kullanmaktadırlar.

Öğretmenlerin % 51,3'ü kendi kendine değerlendirme, % 50,4'ü gösteri ve % 50,4'ü poster tekniklerini nadiren kullanmaktadırlar. Araştırmaya katılan öğretmenler alternatif ölçme değerlendirme tekniklerinden % 50,4'ü yapılandırılmış grid ve % 29,9'u dallanmış ağacı hiç kullanmamaktadırlar.

3. Alt Probleme İlişkin Bulgular

'Sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre, kullandıkları yapılandırmacı ölçme değerlendirme teknikleri konusundaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?' alt problemi ile ilgili elde edilen t-testi bulguları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre kullandıkları ölçme değerlendirme teknikleri t-testi bulguları

Grup	N	X	SS	t	p
Erkek	66	3,58	,47	- 2,85	,027
Kadın	51	3,80	,35		

Tablo 7 incelendiğinde bayanların ankete verdikleri cevapların ortalamaları 3,80 ve erkeklerin ortalamaları 3,58; bayanların standart sapması 0,35 ve erkeklerin standart sapması 0,47'tür. Hesaplanan t değeri ve %95 güven aralığında ($p < .05$); sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme teknikleri kullanmaları ile ilgili görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark vardır.

4. Alt Probleme Ait Bulgular

'Sınıf öğretmenlerinin mesleki deneyime göre, kullandıkları alternatif ölçme değerlendirme teknikleri konusundaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?' alt problemi ile ilgili elde edilen varyans analizi bulguları verilmiştir.

Tablo 8. Sınıf öğretmenlerinin mesleki deneyime göre ölçme değerlendirme tekniklerini kullanma düzeyleri arasındaki ilişki

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	,751	2	,37		
Grup içi	21,65	114	,19	1,98	,143
Toplam	22,40	116			

Yapılan post hoc analizlerinden Tukey testi bulguları Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 9. Mesleki deneyim Post hoc Tukey analizi bulguları

Mesleki Deneyim	X	S	f	P
0- 10 yıl	3,76	,413		
10- 20 yıl	3,64	,412		
20 yıl ve üzeri	3,56	,508	1,978	,143
Toplam	3,67	,439		

Tablo 8, Tablo 9 incelendiğinde 0-10 yıl mesleki deneyime sahip sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme teknikleri kullanımları ile görüşlerinin ortalaması 3,76 ile en yüksek, 20- yıl ve üzeri deneyime sahip sınıf öğretmenlerinin ortalaması 3,56 ile en düşük ortalamaya sahiptir. Ancak ortalamalar arasındaki bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlılık ifade etmemektedir.

5. Alt Probleme Ait Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin eğitim durumlarına göre, kullandıkları alternatif ölçme değerlendirme teknikleri konusundaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır? Alt probleme ait elde edilen bulgular verilmiştir.

Tablo 10. Sınıf Öğretmenlerinin eğitim durumlarına göre ölçme değerlendirme teknikleri kullanma düzeyleri arasındaki ilişki

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	,890	4	,222		
Grup içi	21,511	112	,192	1,158	,333
Toplam	22,401	116			

Yapılan post hoc analizlerinden Tukey testi bulguları Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11. Mezun olunan okul Post hoc Tukey analizi bulguları

Mezun olunan okul	X	S	f	P	TUKEY
Eğitim Yüksek Okulu	3,6968	,34247			
Eğitim Enstitüsü	3,4113	,69352			
Eğitim Fakültesi	3,7100	,42894			
Fen- Edebiyat Fakültesi	3,4435	,20634			
Diğer	3,6452	,18248	1,158	,333	
Toplam	3,6782	,43944			

Tablo 10 ve Tablo 11 incelendiğinde eğitim fakültesi mezunları 3,7100 ile en yüksek ortalamaya sahipken, eğitim enstitüsü mezunları 3,4113 ile en düşük ortalamaya sahiptir. Ancak ortalamalar arasındaki bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlılık ifade etmemektedir.

Tartışma ve Yorum

Bu araştırma sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme teknikleri öz yeterliliklerine ilişkin görüşlerinin cinsiyete, mezun oldukları okul türüne ve mesleki deneyime göre değişimini ve yapılandırmacı ölçme değerlendirme teknikleri bilgi düzeyi ve bu teknikleri kullanma sıklığını tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Birinci alt problemin ve ikinci alt problemin belirlenmesine yönelik, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme tekniklerine ilişkin bilgi düzeyleri incelendiğinde, bazı teknikleri iyi bilirken kendilerini yeterli görürken bazılarında ise kendilerini hiç yeterli görmemektedir. Özellikle öğretmenlerin kendilerini en çok yeterli gördükleri teknikler 'Performans Değerlendirme', 'Proje' ve 'Drama'dır. Kendilerini 'Portfolyo' ve 'Grup Değerlendirmesi' tekniklerinde kısmen yeterli, 'Grid' ve 'Dallanmış Ağaç' tekniklerinde ise yetersiz görmektedirler. Öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme teknikleri kullanım sıklığı incelendiğinde 'Performans Değerlendirme', 'Proje' ve 'Kavram Haritalarını' tekniklerini sıklıkla kullandığı, 'Yapılandırılmış Grid' ve 'Dallanmış Ağaç' tekniğini kullanmadıkları tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme teknikleri hakkında bilgi eksiklerinin olduğu ortaya çıkmıştır. 2004 fen programıyla, programın temelini oluşturan yapılandırmacı yaklaşımın ortaya koyduğu alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılması ortaya çıkmıştır. Fakat incelenen Tablo-3'e göre öğretmenlerin yarıdan fazlasının 2004 yılı öncesi yüksek öğretimden mezun oldukları gözükmektedir. Yine aynı ölçüde alternatif ölçme ve değerlendirmede başarısız olan ve bunu kullanamayan öğretmenlerimizin sayısı örneklemimizin yarısı olduğu görülmektedir. Bunun için bu eğitimi görmeyen bir kişinin ve bu eğitimi hizmet içi eğitimlerle karşılaşmayan öğretmenlerimizin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanamadığını görmekteyiz. Proje ve Performans Değerlendirmede öğretmenin kendini yeterli görmesinin nedeni öğretmen kılavuz kitaplarında ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gönderilen kitaplarda hazır olarak verilmesi ve kriterlerinin belirli olması olarak düşünülmektedir. Bu bulgular daha önce yapılan çalışmaların sonuçlarıyla paralellik göstermektedir (Çakan, 2004; Parmaksız & Yanpar, 2006; Gök & Şahin, 2007; Okur, 2008; Anıl, 2008; Kanatlı, 2008; Çoruhlu ve ark., 2009; Sağlam-Arslan ve ark., 2009; Gömlüksiz & Kan, 2010; Okur & Azar, 2011).

Üçüncü alt problemin belirlenmesine yönelik araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin cinsiyete bağlı alternatif ölçme değerlendirme teknikleri ile ilgili görüşleri Kanatlı'dan (2008) farklı olarak bayan öğretmenlerin lehine anlamlı bir farklılık vardır. Bayan öğretmenlerin yapılandırmacı ölçme değerlendirme teknikleri kullanım öz yeterlilikleri daha yüksektir. Bu Okur & Azar'ın (2011) yaptığı çalışmada ki bulguyu destekler niteliktedir.

Dördüncü alt probleme yönelik yapılan çalışmalarda, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin mesleki deneyim ile görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak

mesleki deneyimi az olan öğretmenler deneyimi fazla olan öğretmenlere göre daha olumlu düşüncelere sahiptirler. Bu durum benzer çalışmaların sonucuyla benzerlik göstermektedir. Kanatlı (2008) çalışmasında yeni mezun olan öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme tekniklerine bakış açılarını daha olumlu bulmuştur. Okur & Azar (2011) ise 26 yıl ve üzeri hizmet yılına sahip öğretmenlerin 0-5 yıl, 6-10 yıl hizmet yılına sahip öğretmenlere göre daha olumlu yönde görüşleri olduğunu tespit etmişlerdir. Yayla (2011)'a göre 10-15 yıl deneyime sahip öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme teknikleri öz yeterliliklerini 1-5 yıl deneyime sahip öğretmenlerden daha düşük olduğu sonucuna varmıştır.

Beşinci alt problemin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmalarda sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları okullar açısından alternatif ölçme değerlendirme teknikleri hakkındaki görüşleri incelendiğinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Yapılandırmacı ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmada yine de eğitim fakültelerinin en yüksek ortalama durumunu gösterdiği görülmektedir. Eğitim enstitülerinin ortalamasının da düşük olması normal görülmektedir. 2004 programından sonra ortaya çıkan alternatif ölçme ve değerlendirme çalışmalarının öncesinde mezun olmuş öğretmenlerin yeni yapılandırmacı programı ve programın getirdiği yenilikleri yakalaması biraz daha zordur. Okur'un (2008) yaptığı araştırmada benzer sonuç bulunmuştur. Ancak Kanatlı (2008)'nin araştırmasında öğretmenlerin görüşleri ile mezun oldukları okul yönünden eğitim fakülteleri lehine bir fark olduğunu tespit etmiştir

Sonuçlar

Yapılan bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin yapılandırmacı ölçme değerlendirme tekniklerine ilişkin görüşlerinin cinsiyete, mezun oldukları okul türüne ve hizmet yıllarına göre değişimi ve alternatif ölçme değerlendirme teknikleri bilgi düzeyini ve bu teknikleri kullanma sıklığı incelenmiştir. Araştırma bulgularına yönelik varılan sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

- Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre bu teknikleri kullanmada daha olumlu görüş içerisinde oldukları görülmüş ve ayrıca bu teknikleri kullanmada hizmet yılının, mezun olunan okul türünün ilişkili olmadığı ortaya çıkmıştır.

- Öğretmenlerin alternatif ölçme değerlendirme tekniklerinden Performans Değerlendirme, Proje, Drama ve Kavram Haritalarını tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yapılandırılmış Grid ve Dallanmış Ağaç tekniklerinin ise öğretmenler tarafından en az bilinen ve bu nedenle en az kullanılan teknikler olduğu görülmüştür. Bu durum da 2004 programının ortaya koyduğu yapılandırmacı yaklaşımın öğretmenler tarafından tam anlamıyla kavranmadığını göstermektedir.

Öneriler

Bu sonuçlar doğrultusunda;

- Sınıf öğretmenlerine yapılandırmacı ölçme ve değerlendirme tekniklerini daha etkili kullanabilmeleri için bu tekniklerle ilgili geniş kapsamlı hizmet içi eğitim verilebilir.

- Özellikle öğretmenler tarafından kullanılma sıklığı az olan ve öğretmenlerin daha az yetersiz oldukları dalanmış ağaç ve yapılandırılmış grid gibi teknikler hakkında bilgi verilmeli ve kullanmaya teşvik edilmelidir.

- Programda yer alan ölçme değerlendirme tekniklerine uygun ölçekler geliştirilerek öğretmenlerin kullanımına sunulabilir.

- Eğitim Fakültelerinde öğretmen adaylarına yapılandırmacı ölçme değerlendirme teknikleri konusunda yeterli bilgi ve beceri kazandırılmalıdır.

- Bu konuda yapılan bilimsel çalışmaların ve araştırmaların sayısı artırılmalı ve programın sorunlu kısımları düzeltilmelidir.

Kaynaklar

- Adanalı, K. (2008). *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Alternatif Değerlendirme:5.Sınıf Sosyal Bilgiler Eğitiminin Alternatif Değerlendirme Etkinlikleri Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- Anıl, D. & Acar, M. (2008). Sınıf öğretmenlerinin ölçme değerlendirme sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri. *Yüzüncü yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(11), 44- 66.
- Bahar, M.(2001). Çoktan seçmeli testlere eleştirel bir yaklaşım ve alternatif metotlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 1, 23-38.
- Balcı, A.(2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Çakan, M. (2004). Öğretmenlerin ölçme değerlendirme uygulamaları yeterlilik düzeyleri: İlk ve Ortaöğretim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 99- 114.
- Çepni, S. (2010). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş* (5.Baskı), Trabzon.
- Çoruhlu, Ş, T. , Nas, E,S. & Çepni, S. (2009). Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme Değerlendirme Tekniklerini Kullanmada Karşılaştıkları Problemler: Trabzon örneği. *Yüzüncü yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 122-141.
- Eren, Yavuz, K. (2005). *Aktif Öğrenme Yöntemleri*. Ceceli Yayınları, Ankara.
- Gelbal, S. & Kelecioğlu, H. (2007). Öğretmenlerin Ölçme Değerlendirme Yöntemleri Hakkında Yeterlilik Algıları ve Karşılaştıkları Sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 135-145.
- Gök, B & Şahin, A. (2009). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğretmenlerinin Değerlendirme Araçlarını Çoklu Kullanımı ve yeterlilik Düzeyi. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 127-143.
- Güneş, A. (2007). *Sınıf Öğretmenlerinin Kendi Algılarına Göre Ölçme ve Değerlendirme Yeterlilikleri*. Yüksek lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kanatlı, F. (2008). *Alternatif Ölçme Değerlendirme Teknikleri Konusunda Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Karasar, N. (1996). Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler (7.Baskı). 3A Araştırma, Eğitim Danışmanlık Ltd. Şt. Ankara.
- Kutlu, Ö. (2007). Yeni Değerlendirme Yaklaşımlarının Öğretmen Yeterliliğindeki Önemi. *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. 295-299.
- MEB (2005). *Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı*, Ankara.
- Okur, M. (2008). *4. ve 5. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersinde Kullanılan Alternatif Ölçme Değerlendirme Tekniklerine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Okur, M & Azar, A. (2011). Fen ve teknoloji Dersinde Kullanılan Alternatif Ölçme Tekniklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 387- 400
- Özsevgeç, T. & Karamustafaoğlu, S. (2010). Öğretmen Adaylarının Geleneksel ve Yapılandırmacı Ölçme-Değerlendirme Yaklaşımlarına Yönelik Profilleri, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(2), 333-354.
- Parmaksız, Ş, R & Yanpar, T. (2006). Alternatif Değerlendirme Yaklaşımlarının Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılabilirliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 159-172.

- Sağlam, Arslan, A. , Devocioğlu, Kaymakçı, Y., & Arslan, S. (2009). Alternatif Ölçme Değerlendirme Tekniklerinde Karşılaşılan Problemler: Fen ve Teknoloji Öğretmeleri Örneği. *On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 1-12.
- Sağlam, Arslan, A., Avcı, N & İyibil, Ü. (2008). Fizik Öğretmen Adaylarının Alternatif Ölçme Değerlendirme Yöntemlerini Algılama Düzeyleri. *Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 115-128.
- Yayla, G. (2011). Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Tecrübeleriyle Alternatif Ölçme Değerlendirme Yaklaşımlarına Yönelik Öz Yeterlilikleri Arasındaki İlişki. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, Siyasal Kitabevi, 879-883.
- Yetkin, D & Daşcan, Ö. (2006). *Son Değişikliklerle İlköğretim Programı 1- 5. Sınıflar*. Anı Yayıncılık.
- Yıldız, İ & Uyanık, N. (2004). Matematik Eğitiminde Ölçme Değerlendirme Üzerine. *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(1), 97- 104.

Self-efficiency of Primary School Teachers Related to the Alternative Testing and Assessment Tools

Sevilay Karamustafaoğlu^{1,†}, Aysel Çağlak² and Bahri Meşeci²

¹ Amasya University, Turkey

² Ministry of National Education, Turkey

Received: 24.09.2012 - Revised: 12.11.2012 - Accepted: 16.11.2012

Summary

Problem Statement: In this study, the self sufficiency and the frequency of the use of the level of information are determined about classroom teachers' alternative assessment and evaluation techniques and a variety of variables are examined.

Purpose of the Study: This study has been done to identify the opinions of classroom teachers about the change of self sufficiency, gender in graduate school, and personal experience. Alternative evaluation techniques were made in order to determine the level of knowledge and the frequency of using these techniques.

Method(s): In this study 'the survey research model' from descriptive research is used. The study is conducted with 117 classroom teachers who teach in primary schools in the province of Amasya in the 2011-2012 academic years. In this study, a survey form prepared by Okur (2008) was used. The data are analyzed by using SPSS 15 programme. The analyses of data are benefited from independent t-test and ANOVA.

Findings and Discussions: When the teachers' level of information is examined, they feel themselves sufficient in some techniques. Especially, teachers see themselves adequate in 'performance evaluation', 'project', and 'drama'. While teachers see themselves partially techniques in portfolio and group assessment techniques they are not also sufficient enough in grid and branched tree. It is clear that classroom teachers have a lack of information about alternative assessment and evaluation techniques. When the opinion of classroom teachers participating in the study are examined, female teachers' self sufficiency of the alternative measurement and assessment techniques are higher than males. In this study there was no significant difference in classroom teachers in terms of graduate schools and Professional experiences.

Conclusions and Recommendations: As a result of these techniques, it is seen that female teachers have a more positive opinion than male teachers. Also, using these techniques are not related to the Professional experience and the type of school. Teachers prefer the performance evaluation Project drama and a concept map from alternative evaluation techniques. It is seen that grid and branched tree was the least known techniques. Therefore they are not used much. This situation shows that the constructivist approach placed in the 2004 programme is not understood by the teachers. According to studies' conclusions, service training can be given to the teachers to use the alternative measurement and evaluation techniques more effectively. Scales of assessment and evaluation techniques should be prepared for the teachers. Pre-teachers in faculties of education should be given the knowledge and the skills in alternative evaluation techniques. In the number of scientific studies research should be increased and the problematic parts of the program should be corrected.

Keywords: Alternative Measurement and Assessment Tools, Classroom Teachers, Self-Sufficiency

[†] Corresponding Author: Phone: +90 358 2526230, Fax: +90 358 2526222, E-mail: sevilayt2000@yahoo.com
ISSN: 2146-7811, ©2012